

Література

1. Ghoshal S. Bad Management Theories Are Destroying Good Management Practices / S. Ghoshal // Academy of Management Learning & Education. – 2005. – № 1. – P. 75-91.
2. Олексів І.Б. Поняття, класифікація та види груп інтересів, які впливають на діяльність машинобудівного підприємства / І.Б. Олексів // Вісник Національного університету "Львівська політехніка". – Сер.: Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку. – 2009. – № 657. – С. 47-52.
3. Freeman R.E. Strategic Management: A Stakeholder Approach / R.E. Freeman // Boston et al.: Pitman, 1984. – 315 p.
4. Johansson P. Implementing stakeholder management: a case study at a micro-enterprise / P. Johansson // Measuring Business Excellence. – 2008. – № 3. – P. 33-43.
5. Frooman J. Stakeholder Influence Strategies: The Roles of Structural and Demographic Determinants / J. Frooman, A. Murrell // Business and Society. – 2005. – № 44 (1). – P. 3-33.
6. Mitchell R.K. Toward a theory of stakeholder identification and salience: Defining the principle of who and what really count / R.K. Mitchell, B.R. Agle, D.J. Wood // The Academy of Management Review. – 1997. – № 22(4). – P. 853-884.
7. Weber M. The theory of social and economic organization / M. Weber. – New-York : Free Press. – 398 p.
8. Suchman M.C. Managing legitimacy: Strategic and institutional approaches / M.C. Suchman // The Academy of Management Review. – 1995. – № 20. – P. 571-610.

Олексив И.Б. Источники влияния групп интересов на деятельность предприятия

Обоснована необхідність побудови системи управління підприємством на основі урахування інтересів груп економіко-управлінського впливу. Також дослідовано джерела впливу груп інтересів на діяльність підприємства в Україні і за рубежом.

Ключевые слова: группа влияния, влияние группы интересов, источники влияния групп интересов.

Oleksiv I.B. Sources of stakeholder influence on company activity

In the article the necessity to build company management system considering interests of stakeholders is argued. In addition the sources of stakeholder influence both in Ukraine and abroad are analyzed.

Keywords: stakeholder, stakeholder influence, sources of stakeholder influence.

УДК 338.49:339.1

Доц. А.В. Рибчук, д-р екон. наук – Дрогобицький
ДПУ ім. Івана Франка

ТЕХНОЛОГІЧНИЙ РОЗВИТОК ЕЛЕМЕНТІВ ГЛОБАЛЬНОЇ ВИРОБНИЧОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ

Досліджено передумови та причини створення, особливості функціонування, технологічний розвиток й удосконалення об'єктів глобальної виробничої інфраструктури. Проаналізовано напрями використання результатів науково-технологічної революції під час реалізації мережі інфраструктурних інституцій в умовах глобалізаційних тенденцій розвитку світового господарства.

Ключові слова: технологічний розвиток, науково-технічна революція, інноваційні розробки, економічне зростання, глобальна виробнича інфраструктура, інформаційна інфраструктура, індустриальні технології, транснаціональні корпорації, міжнародне виробництво, наднаціональний відтворювальний процес.

Вступ. Подальша інтернаціоналізація суспільно-економічного життя сучасної цивілізації стала результатом промислової революції та підготувала умови для розгортання процесів транснаціоналізації виробництва і капіталу,

котрі, своєю чергою, дали поштовх до розвитку глобалізації. Інтернаціоналізація та транснаціоналізація – етапи становлення, розвитку і визрівання індустріального способу виробництва, де виникла потреба в елементах виробничої інфраструктури. Поряд з формуванням промислового потенціалу національних економік, зростали їх взаємозалежність та взаємозумовленість, розвивалися та поглиблювалися інтеграційні процеси, міжнародний поділ праці, який сприяв розвитку міжнародних виробничих комплексів, що потребували обслуговування наднаціональних відтворювальних процесів адекватними галузями глобальної виробничої інфраструктури, яка формується і частково функціонує.

Проблеми технологічного поступу сучасної цивілізації досліджує багато відомих вітчизняних та зарубіжних вчених, але науково-технічний прогрес елементів глобальної виробничої інфраструктури розглядають побічно, тільки в контексті зміни технологічних способів виробництва. Так, Л. Зевін, розглядаючи глобалізм та регіоналізм в контексті економічного зростання, наголошує, що "сьогодні рівень розвитку визначається не стільки наявністю природних ресурсів та кліматичних умов, скільки науковим, технічним та інтелектуальним потенціалом, цивілізаційною орієнтацією суспільства" [4, с. 43]. Іванова Н., характеризуючи сучасну сферу світової економіки, наголошує, що "упродовж всієї історії технічні новинки забезпечували прогрес цивілізації. Головний переломний період технічної історії – промислова революція кінця XVIII – початку XIX ст., а це – початок масового фабричного випуску текстилю, винахід парового двигуна, ... будівництво залізниць" [5, с. 207].

Шишков Ю., досліджуючи проблеми регіоналізації та глобалізації світового господарства, звертає увагу на те, що "постійно зростаючі та взаємопереплітаючі технологічні інновації у сфері джерел енергії, двигунів, робочих машин, транспортних засобів, способів комунікації ... просувають людство від одного технологічного укладу до іншого" [13, с. 7]. Філіпенко А. звертає увагу на те, що "впровадження нових технологій внаслідок другої промислової революції сприяло зростанню концентрації виробництва, збільшенню розмірів промислових фірм" [12, с. 290]. Яковець Ю., аналізуючи зміни в глобальному технологічному просторі, зазначає: "індустріальні технології видозмінили зміст виробництва та спосіб життя мільярдів людей. Вони багатократно підвищили продуктивність праці, примножили асортимент ... товарів та послуг і підвищили якість життя..." [15, с. 163].

Постановка завдання. Науково-технічний прогрес завжди забезпечував прогрес цивілізації. Економічний поступ національних економік у сучасних умовах визначається впровадженням технологічних розробок, зокрема в об'єкти глобальної виробничої інфраструктури. З огляду на це, постає завдання прослідкувати технологічну еволюцію елементів наднаціональної обслуговуючої системи.

Результати. Ідею зв'язку суспільного прогресу через поліпшення матеріальних умов життя людини досить активно розглядали вчені XVIII ст. (соціальні ідеї епохи Відродження, доби капіталізму). Водночас, найбільш очевидно тенденція виділення технологічної ознаки як основного критерію періодизації людського суспільства проявилася в другій половині XIX ст. у дослідженнях історичної школи, а остаточно цей підхід сформувався в робо-

тах представників нової історичної школи на початку ХХ ст. Одночасно формувався і розвивався інституціоналізм, що розглядав потенціал суспільства з погляду його інституційної структури, причому особливо аналізувалися технологічні аспекти суспільного виробництва: ідея виділення стадій технологічного прогресу доповнюється у роботах інституціоналістів концепцією структуризації секторів суспільного виробництва.

Ознаки перших технологічних систем стали зароджуватися у стародавніх суспільствах і призначалися переважно для простих видів людської діяльності, що виражалося у виготовленні простих знарядь виробництва як умови життєздатності цивілізації. Згодом, у ранньокласовому суспільстві IV – II тисячоріччя до н.е. відбувалося становлення технологічних систем більш складного рівня. Проявом цього є система ірригаційних споруджень на ріках Ніл, Тигр, Євфрат, що заклало основи підвищення ефективності сільськогосподарських робіт. Саме вони були прототипом простих об'єктів виробничої інфраструктури – водоканалів, що використовували енергію води для підвищення віддачі земельного ресурсу. Джон Бернал описав значну активізацію технічної творчості, яка виникла з початком міських поселень у долинах річок Месопотамії¹, Єгипту, Індії і Китаю, що продовжувалася у період приблизно з 3200 до 2700 р. до н.е. [2, с. 82]. Але говорити про серйозний технічний прогрес у той період, про інноваційну діяльність глобального масштабу було б недоречно, оскільки тогочасна цивілізація розвивалася локально, виникаючи та пропадаючи на великих теренах.

Використання заліза як засобу праці зробило свій внесок у технологічний розвиток елементів виробничої інфраструктури. Хоча це були її перші об'єкти і здебільшого транспортного призначення. Тобто в умовах рабовласництва вони активізували культурний обмін, торгівлю, розвиток мореплавства, створення колоній, що, своєю чергою, сприяло зближенню технічних систем у межах античного технологічного способу виробництва [16, с. 161]. При цьому рівень розвитку об'єктів виробничої інфраструктури істотно не змінився, примітивні засоби пересування та транспортування не розвивалися.

Згодом у середньовічному та ранньоіндустріальному суспільствах з притаманними їм технологічними способами виробництва спостерігався певний застій, а навіть і регрес, зокрема у Західній Європі порівняно з Римською імперією. Технологічний прогрес перших об'єктів виробничої інфраструктури тогочасного періоду найкраще проявився на Сході у Китаї та Індії, які успішно використовували технічні досягнення античності. Стародавні та античні господарські системи досягли такого рівня економічного розвитку, який довготривалий період не міг бути забезпечений європейськими державами у середні віки. Проте згодом, століття за століттям еволюціонувалися технологічні удосконалення через базисні інновації. Якщо за 1300 років античної цивілізації у західному світі було зроблено 243 природничих наукових відкриттів і 107 технічних винаходів, то в середньовічному суспільстві спостерігається тенденція до зниження: тобто за 850 років – 31 відкриття і 49 технічних вина-

¹ У державах Месопотамії в ті часи були досить зручні дороги, транспортне сполучення здійснювалося також річками та каналами, де використовували парусні й веслові судна [12, с. 142].

ходів. Але за 400 років ранньо-індустріальної цивілізації темпи прогресу різко зростають – до 1153 відкриттів і 489 винаходів [16, с. 194-195].

Значний поштовх до фундаментального технологічного поступу надали великі географічні відкриття, створення колоніальних імперій і прискорений розвиток міжнародної торгівлі, що, своєю чергою, інтенсифікувало обмін між технічними досягненнями існуючих цивілізацій. Тому окремі об'єкти глобальної виробничої інфраструктури уже функціонували, зокрема внутрішній водний та морський транспорт (табл. 1).

Табл. 1. Характеристика залізниць і пароплавів у Європі в 1830-1876 рр. [12, с. 670]

Рік	Довжина залізниць, км	Тоннаж пароплавів
1821	332	32 000
1841	8 591	105 121
1846	17 424	139 973
1851	38 022	263 679
1856	68 148	575 928
1861	106 886	803 003
1866	145 114	1 423 232
1871	235 375	1 930 089
1876	309 641	3 293 072

Промисловий переворот у Європі кінця XVIII ст. та виникнення великого машинного виробництва революційно вплинули на формування потенціалу індустріальної цивілізації. Перехід саме до індустріальної моделі розвитку якраз і здійснювався у процесі промислового перевороту, що зумовив докорінну перебудову системи виробництва, здійснився перехід від мануфактури до фабрики, від ручної до механізованої праці на основі машинної техніки. Результатом промислової революції стали структурні зрушення в економіці окремих країн Європи, домінування промисловості, зародження нових видів транспорту – залізниць та парового флоту¹.

Машинні технології настільки швидко впроваджувалися у виробництво, що почали витісняти ремісничі майстерні та мануфактурні, які вже не могли конкурувати з масовим машинним виробництвом. Майже 150 років тривала перебудова світового технологічного простору, впровадження нових ідей та технологій. Хвилі індустріалізації² кардинально вплинули на зростання ролі провідних європейських країн на новому технологічному етапі їх розвитку. Так, частка Великобританії у світовому промисловому виробництві за період 1750-1880 рр. зросла з 2,9 % до 22,9 %, Північної Америки – з 0,1 % у 1750 до 23,6 % у 1990 р. Високими темпами розвивалася в цей період хімічна, електрична та автомобільна промисловість. Формувалася база для створення

¹ У зв'язку з цим В. Загашвілі зазначає: "... Науково-технічний прогрес і раніше був рушійною силою інтернаціоналізації, визначаючи етапи її розвитку. За значенням змін у сфері виробництва та транспорту свого часу жоден етап не можна вважати домінуючим над іншим. Парапоплав і телеграф свого часу зробили не меншу революцію, ніж космічний супутник та Інтернет – в наш" [3, с. 15].

² Кондратьєв М.Д. у своїх дослідженнях звернув увагу на залежність між початком зростаючих хвиль великих циклів та появою нових технологічних винаходів і впровадженням нових технологій і зазначає, що "... перед початком зростаючої хвилі кожного великого циклу, а деколи і на самому її початку спостерігаються значні зміни в умовах господарського життя суспільства. Ці зміни, зазвичай, виражаються у значних винаходах та відкриттях, глибоких змінах техніки виробництва та обміну, в посиленні ролі нових країн у світовому господарському житті і т. д." [6, с. 43].

елементів виробничої інфраструктури. Середньорічні темпи економічного поступу в Європі XIX ст. мали стабільну тенденцію до зростання: з 10,5 % у 1830-1850 рр. до 24 % у 1850-1870 рр. та 13 % у 1870-1900 рр. [12, с. 279]

Активне застосування у виробництві індустріальних технологій не тільки змінило його структуру та зміст, але й істотно вплинуло на спосіб життя тодішньої цивілізації. Використання парового двигуна у промисловому виробництві сприяло швидкому розвитку машинобудування, відбувалося становлення та формування тогочасних об'єктів виробничої інфраструктури – залізничного та морського транспорту. Велике машинне виробництво стало базою кардинального зростання продуктивності праці, збільшення та розширення асортименту товарів і послуг, примноження обсягів споживання, а також підвищення якості життя більшої частини суспільства. Окрім цього, науково-технічний прогрес та, відповідно, його технологічні результати істотно вплинули на формування принципово нових відносин між людиною та системою машин. Особистість в умовах постіндустріального суспільства¹, нової системи організації виробництва стає повноцінним господарем, а не слугою машини.

Домінуючу роль у глобальному технологічному розвитку та формуванні елементів міжнародної виробничої інфраструктури відіграли транснаціональні монополії, що охопили своїми фірмами усі куточки планети. Інноваційні нововведення як головний фактор науково-технічного прогресу безпосередньо пов'язані з функціонуванням ТНК² на національному і міжнародному рівнях. У цьому випадку йдеться про якісне оновлення постіндустріальних технологічних систем певними нововведеннями, що створить можливість отримання нової якості у відповідному суспільстві, яке є структурним елементом сучасної цивілізації. Ефективне функціонування технологічних систем останньої передбачає діалектичний взаємозв'язок та взаємозумовленість національних, локальних та світових систем.

Функціонуючи в глобальному економічному середовищі, ТНК контролюють закордонні ринки завдяки своїм конкурентним перевагам, в основу яких закладено технологічне лідерство. Інноваційний вплив провідних транснаціональних корпорацій на економічне зростання світової економіки реалізується через створення ними відповідних нововведень та їх використання у промисловому виробництві. Освоєння винаходів вимагає значних фінансових ресурсів, позаяк неможливе без використання досягнень НТП, модернізованих обладнання і виробничого процесу та інших фаз відтворення, зокрема і галузей виробничої інфраструктури. При цьому міжнародні монополії створюють технічні новинки, фінансуючи НДДКР у навчальних закладах, лабора-

¹ На думку Д. Белла, тільки США та Японія завдяки значному технологічному прогресові можуть говорити про функціонування їх національних економік в постіндустріальній, інформаційній ері [1, с. 40-42]. Е. Тоффлер охарактеризував нову інформаційну цивілізацію як "високотехнологічну та антиіндустріальну" [11, с. 33]. С. Пермінов, стверджує, що "сьогодні інформаційні технології необхідно розглядати не тільки як побутовий пристрій, а й потужний важіль, який дає змогу ефективно використовувати творчу енергію суспільства" [9, с. 7].

² Характеризуючи роль ТНК у розвитку інноваційної діяльності, Н. Іванова зазначає: "Економічна історія інноваційної діяльності, закономірності становлення та зміни галузей – лідерів технічного прогресу, показують, що кожен новий товар, який формує галузь, як правило, пов'язаний з діяльністю тієї чи іншої великої корпорації" [5, с. 11].

торіях, а також викупувають винаходи у дрібних фірм з метою доведення їх до масового виробництва (табл. 2).

Табл. 2. Частка витрат ТНК на НДДКР у різних галузях промисловості, % [18, с. 121]

Галузі промисловості	Питома вага витрат на НДДКР у 700 найбільших компаніях	Частка витрат на НДДКР у двох найбільших компаніях галузі
Інформатика (тверді технології)	21,7	13
Автомобільна	18	21
Фармацевтика і біотехнологія	17,5	18
Електроніка і електротехніка	10,4	31
Інформатика (м'які технології) та програмні продукти	6,3	44
Хімія	4,8	23
Аерокосмічна і обробна	3,9	35
Машинобудування	2,9	20
Телекомунікації	2,2	58
Медичне обладнання	2,2	33
Інші	8,1	–

Показники табл. 2 свідчать про активну діяльність ТНК у секторі наукових досліджень різних галузей промисловості. При цьому найбільша частка витрат на НДДКР у 300 найбільших компаніях належить твердим технологіям в інформатиці – 21,7 %, наступна автомобільна – 18 %, четверта позиція – електроніка та електротехніка – 10,4 %. Водночас аналіз витрат на науку у двох найбільших компаніях галузі засвідчує домінування галузей інформаційної інфраструктури: телекомунікації – 58 %, програмні продукти – 44 %, електроніка та електротехніка – 31 %. Здійснюючи інноваційну діяльність, ТНК цим самим підвищують свою конкурентоспроможність у різних сегментах світового ринку. В сучасних умовах інноваційні продукти створюють не тільки в межах головної компанії, а потім передаються у філії та впроваджуються у виробництво, але й в науково-дослідних організаціях та установах, які фінансують ТНК. На межі тисячоліть функціонувало близько ста таких центрів відомих компаній: Microsoft, Motorola, JVC, Samsung, IBM, Du Pont, Nokia, Panasonic. Транснаціональні корпорації сприяють формуванню глобальних мережових структур. Залучаючи свої численні філії, вони для реалізації своїх цілей контролюють використання людських, виробничих та природних ресурсів. При цьому істотно еволюціонує система управління ТНК, яка базується на чотирьох основних принципах: централізованій системі управління, поєднанні технологічного контролю центру з децентралізацією прийняття рішень у філіях, об'єднанні автономних фірм у холдинг на федеральних началах, інтеграційній мережовій структурі, що діє як єдина інноваційна система [17, с. 91].

Щодо функцій ТНК у розвитку науково-технічного прогресу, є дві точки зору. Й. Шумпетер у своїй праці "Капіталізм, соціалізм и демократия" досить критично підходить до оцінки ролі монополії в інноваційній діяльності, відзначаючи, однак, серед позитивних моментів те, що монополія може стимулювати як науково-технічний прогрес, так і економічне зростання. Це можливо за рахунок того, що у розпорядженні монополіста є способи

виробництва, які не можуть бути доступними для інших підприємств, оскільки у великих монополій набагато більше фінансових ресурсів, що можуть забезпечити науково-технічний прогрес усієї економіки, а не тільки окремих галузей [14, с. 128]. Водночас, Й. Шумпетер наголошує на тому, що нововведення у прогресивних галузях промисловості можуть негативно вплинути на монопольне становище ТНК, втрату ними панівного становища через впровадження передових технологій конкурентами¹.

Минуле сторіччя внесло кардинальні зміни у формування та створення нових прогресивних об'єктів глобальної виробничої інфраструктури. Внаслідок науково-технічної та інформаційної революції змінився характер економічного розвитку суб'єктів світового господарства "в найбільш розвинених країнах формується постіндустріальна "нова економіка" – технологічний та господарський уклад, в якому роль головного виробничого ресурсу відіграють знання та інформація (табл. 3). Становлення цього укладу значною мірою визначає загальну ситуацію у світовій економіці та місце країн у міжнародному поділі праці" [7, с. 3].

Табл. 3. Індекс розвиненості економіки знань [10, с. 88]

Країна	Місце серед 27 країн	Згрупований індекс	Субіндекси			
			інноваційність	економічне стимулювання	освіта	інформаційна інфраструктура
США	1	8,81	9,91	7,97	8,28	9,09
Японія	5	8,41	9,78	7,42	8,09	8,35
Ізраїль	6	7,44	7,44	7,31	6,78	8,21
Мексика	12	5,77	7,37	5,79	4,43	5,51
Бразилія	13	5,82	8,08	3,94	5,75	5,50
АР	14	5,21	6,54	4,55	4,47	5,26
Китай	18	4,95	9,00	2,55	3,74	4,50
Індія	23	3,97	8,59	2,91	2,33	2,06
Кенія	24	2,62	5,31	1,29	2,07	1,83
Камерун	27	1,41	1,78	0,55	3,93	1,38

Формування реально функціональних об'єктів глобальної виробничої інфраструктури світового господарства розпочалося в основах індустріального суспільства, оскільки виникла необхідність у наявності та функціонуванні обслуговуючої системи наднаціонального відтворювального процесу. Перехід світової економіки на якісно новий інформаційний простір розвитку посилює взаємопереплетення національних відтворювальних структур, веде їх у нову економічну стадію розвитку. Значною мірою це зумовлено тим, що телекомунікаційна інфраструктура та її послуги є фундаментом інформаційної економіки. При цьому інформаційно-комунікаційна мережа займає найвищий рівень глобальності серед інших складових глобальної виробничої інфраструктури світового господарства.

Визначальні риси інформаційної ери – провідна роль комп'ютерів і телекомунікацій, мікропроцесорів, фундаментальне значення теоретичного знан-

¹ "... вплив нововведень, наприклад, нових технологій на існуючі галузеві структури в довгостроковому аспекті перешкоджають стратегії обмеження виробника, збереженню панівних позицій для максимізації прибутку" [14, с. 130].

ня. Тобто в усіх підходах до характеристики суспільства, що формується, виокремлюється глобальність процесів та визначальна роль інформаційно-комунікаційних технологій. Як зазначає І. Осадча: "Глобалізм – за суттю черговий етап інтернаціоналізації, оснований на розвитку інформаційних технологій. Саме сучасні технології зв'язку та інформації створили зовсім інші умови для руху капіталу, для швидкого його переливу з однієї країни в іншу" [133, с. 3].

В історії технологічного переозброєння усіх попередніх суспільств визначальна роль завжди належала технічним нововведенням. Тому і сьогодні необхідно розглядати інформаційні технології не тільки як звичайний побутовий пристрій, але й як потужний важіль, без якого неможливо використовувати креативну ініціативу різних суб'єктів економічної діяльності. Завдяки їх широкому застосуванню у суспільстві буде зменшуватися частка важкої фізичної праці і формуватися суспільство нового типу.

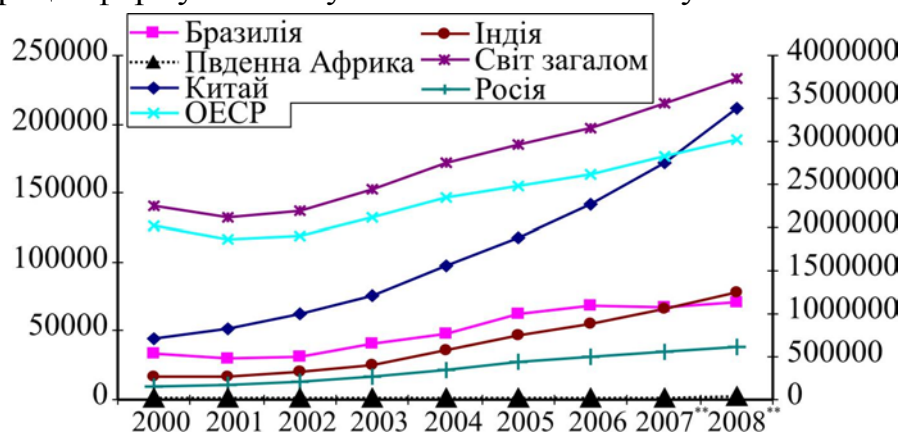

Рис. Динаміка ринку інформаційно-комунікаційних технологій за період 2000-2008 рр., млн дол. США (* Склад автор за: *Information and Communications Technologies. OECD Communications Outlook*. – Paris, 2007, P. 301., ** Прогнозовані дані)

Інформаційні технології докорінно змінюють сам процес прийняття рішень суб'єктами національних економік та світогосподарських відносин загалом. На цей процес у сучасних умовах впливає декілька глобальних тенденцій, що характеризують нову систему взаємовідносин учасників світового ринку (рис.). По-перше, під впливом використання можливостей інформаційних технологій різко змінюється поведінка споживача: він бажає отримати максимум корисності від ринку. Такий ефект досягається завдяки впровадженню технологій в усі сфери економіки, в тому числі у виробничу інфраструктуру. Споживачі можуть легко і швидко отримати інформацію про послуги, зокрема транспортної інфраструктури, і вибрати ту, що найповніше задовольняє їхні потреби. При цьому існує подвійний ефект: знижується час на пошук послуги та зменшуються витрати на їх використання. По-друге, економічна діяльність, яка весь попередній період базувалася на обмеженості ресурсів, поступається місцем знанням як основному ресурсу інформаційної економіки. Інформаційно-комунікаційна інфраструктура перетворюється на провідний фактор зростання нової економіки. По-третє, завдяки наявності багатьох джерел інформації, їхній доступності, у виробників є можливість займати панівне становище на ринку товарів та послуг. Ця тенденція отримує риси інтернаціональності, і тому формується глобальне конкурентне середовище, де провідне місце займуть нові елементи глобальної виробничої ін-

фраструктури. Таким чином, інформаційні технології модифікують дії суб'єктів світогосподарських відносин, створюють можливість для масштабнішого використання їхніх переваг у формуванні та функціонуванні об'єктів глобальної виробничої інфраструктури.

Таким чином, технологічна еволюція об'єктів виробничої інфраструктури зумовлена потребами поступального соціально-економічного розвитку цивілізації на різних етапах її зрілості. Зародження, становлення та функціонування тривіальних обслуговуючих систем відбулося стихійно, підпорядковуючись елементарним потребам обміну та спілкування у локальних економічних системах, що формувалися та удосконалювалися. По-друге, промисловий переворот у Європі XVIII-XIX ст. кардинально вплинув на зростання технологічної зрілості об'єктів виробничої інфраструктури. Сформувалися та функціонували модернізовані види залізничного та морського транспорту, закладалися основи нових техніко-економічних перспективних досягнень. По-третє, науково-технічна революція XX ст. внесла вагомі зміни у якісну та кількісну характеристику об'єктів виробничої інфраструктури, які поступово виходили на глобальний рівень. Активне використання передових технологій перетворило НТР – у технологічну революцію. Перехід сучасної цивілізації до постіндустріального технологічного способу виробництва формує інформаційне суспільство, де утверджується новий, реально функціонуючий об'єкт уже глобального характеру – інформаційна інфраструктура.

Література

1. Белл Д. Грядущее постиндустриальное общество. Опыт социального прогнозирования / Д. Белл. – М. : Изд-во "Academia", 1999. – 956 с.
2. Бернал Дж. Наука в истории обществ / Дж. Бернал. – Л.-М. : Изд-во "Иностр. лит-ра", 1956. – 735 с.
3. Загашвили В.С. На пороге нового этапа экономической глобализации / В.С. Загашвили // Мировая экономика и международные отношения. – 2009. – № 3. – С. 15-23.
4. Зевин Л.З. Глобализм и регионализм в контексте экономического роста / Л.З. Зевин // Мировая экономика и международные отношения. – 2009. – № 6. – С. 43-53.
5. Иванова Н.И. Инновационная сфера. Мировая экономика: глобальные тенденции за 100 лет / Н.И. Иванова / под. ред. И.С. Королева. – М. : Изд-во "Экономист", 2003. – С. 207-232.
6. Кондратьев Н.Д. Избранные сочинения / Н.Д. Кондратьев. – М. : Изд-во "Наука", 1993. – 543 с.
7. Оболенский В.П. Технологическое соперничество на мировом рынке / В.П. Оболенский // Мировая экономика и международные отношения. – 2003. – № 7. – С. 3-12.
8. Осадчая И.М. Глобализация и государство: новое в регулировании экономики развитых стран / И.М. Осадчая // Мировая экономика и международные отношения. – 2002. – № 11. – С. 3-14.
9. Перминов С.Б. Информационные технологии как фактор экономического роста / С.Б. Перминов / отв. ред. Е.Н. Егорова / Центр. экон.-мат. ин-т РАН. – М. : Изд-во "Наука", 2007. – 195 с.
10. Скубко Ю.С. ЮАР: Инновационное развитие и человеческий фактор / Ю.С. Скубко // Мировая экономика и международные отношения. – 2008. – № 6. – С. 86-92.
11. Тоффлер Э. Третья волна / Э. Тоффлер. – М. : Изд-во АСТ, 1999. – 784 с.
12. Філіпенко А.С. Глобальні форми економічного розвитку: історія і сучасність / А.С. Філіпенко. – К. : Вид-во "Знання", 2007. – 670 с.
13. Шишков Ю.В. Регионализация и глобализация мировой экономики: альтернатива или взаимодополнения? / Ю.В. Шишков // Мировая экономика и международные отношения. – 2008. – № 8. – С. 3-20.
14. Шумпетер Й. Капитализм, социализм и демократия / Й. Шумпетер. – М., 1993. – 540 с.

15. Яковец Ю.В. Глобализация взаимодействия цивилизаций / Ю.В. Яковец. – М. : ЗАО "Экономика", 2003. – 411 с.
16. Яковец Ю.В. Циклы. Кризисы. Прогнозы / Ю.В. Яковец. – М. : Изд-во "Наука", 1999. – 448 с.
17. The European Union // IEA Energy Policies Review. – IEA, 2008. – 218 p.
18. Word Investment Report 2005: Transnational Corporations and the Internationalization of R&D. – New-York; Geneva. 2005. – 385 p.

Рыбчук А.В. Технологическое развитие элементов глобальной производственной инфраструктуры

Исследованы предпосылки и причины создания, особенности функционирования, технологическое развитие и усовершенствование объектов глобальной производственной инфраструктуры. Проанализированы направления использования результатов научно-технологической революции при реализации сети инфраструктурных институций в условиях глобализационных тенденций развития мирового хозяйства.

Ключевые слова: технологическое развитие, научно-техническая революция, инновационные разработки, экономический рост, глобальная производственная инфраструктура, информационная инфраструктура, индустриальные технологии, транснациональные корпорации, международное производство, наднациональный воспроизводительный процесс.

Rybtchuk A.V. Technological development of elements of global production infrastructure

Pre-conditions and reasons of creation, features of functioning, technological development and improvement of global production infrastructure objects are studied in the article. Directions of using the results of scientific technical revolution under the network of realization infrastructure institutions in the conditions of globalizational trends of world economy development are analyzed in the article.

Keywords: Technological development, scientific and technical revolution, innovative research, economy growing, global production infrastructure, informative infrastructure, industrial technologies, multinational corporations, international production, overnational reproductive process.

УДК 328.224

Аспір. Н.О. Ривак – Львівський НУ ім. Івана Франка

ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ МИТНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ

Досліджено основні причини зменшення надходжень податків на міжнародну торгівлю і зовнішні операції до державного бюджету, проаналізовано зміни у структурі цих надходжень. Розглянуто основні проблеми митної політики України та шляхи підвищення ефективності функціонування системи митних платежів у контексті максимального усунення внутрішніх недоліків адміністрування та поглиблення міжнародної співпраці в митній сфері.

Ключові слова: податки на міжнародну торгівлю і зовнішні операції, ввізне мито, вивізне мито, статистичний імпорт, податкове навантаження, середньозважена ставка мита, платіжний баланс, поточний рахунок платіжного балансу, тимчасове ввезення, митний контроль, міжнародна торгівля, митна політика.

Постановка проблеми. Світова економічна криза справила негативний вплив на вітчизняну економіку загалом і податкову сферу зокрема. В останні роки частка надходжень доходів від митних процедур у загальних доходах державного бюджету становила близько третини усіх надходжень, що засвідчує важливість ефективного митного контролю у сфері справляння даних податкових платежів. Результатами негативного впливу світової фінансо-